

Казахстан. Необходимость комплексного анализа переговорного процесса между США и Республикой Казахстан относительно отказа последней от ядерного оружия обусловлена необходимостью изучения механизмов урегулирования конфликтов и контроля над оружием массового поражения. Путем анализа основных этапов развития взаимоотношений между государствами была обоснована важность открытого переговорного процесса для становления стратегического партнерства. В статье проведен анализ специфики переговоров между США и Республикой Казахстан относительно отказа центральноазиатской страны от ядерного оружия, оставшегося в стране после распада СССР. В процессе анализа определены наиболее важные результаты переговоров: визиты руководителей двух государств, развертывания Программы Нанна-Лугара, присоединение Казахстана к Договору о нераспространении ядерного оружия и проведения США тайной операции «Сапфир». Условно развитие отношений между США и Республикой Казахстан можно разделить на два этапа. На первом (1990–1995 гг.) состоялось становление отношений, благодаря прагматичной политике центральноазиатского государства и его отказу от ядерного оружия. Это позволило Казахстану на втором этапе получить финансовую помощь США и развивать собственный энергетический потенциал. В результате решения вопроса ядерного оружия Казахстан получил признание мирового сообщества и желание Запада иметь с ним дело. Сейчас США играют важную роль в экономическом развитии Казахстана, успехи которого высоко оценены ведущими западными экспертами. Сотрудничество США и Казахстана оказывает положительное влияние на политическую культуру граждан.

Ключевые слова: США, Казахстан, ядерное оружие, ядерное разоружение, внешняя политика, переговоры, сотрудничество.

Zymenkova Violetta. Republic of Kazakhstan in the US Policy in the Context of Nuclear Disarmament. The aim of the investigation is to study the key factors of the formation and the development of relations between the US and the Republic of Kazakhstan. The need for a comprehensive analysis of the negotiation process between the United States and the Republic of Kazakhstan concerning the nuclear disarmament is justified by the need to study the mechanisms of conflict management and the control over the weapons of mass destruction. By analyzing the basic stages of the development of the relations between states the importance of open negotiations for the establishment of strategic partnership was justified. The article analyzes the specifics of the negotiations between the US and the Republic of Kazakhstan to give up the nuclear weapons remaining in the country after the collapse of the USSR. The article determined the most important results of the negotiations, which are as follows: the visits of the heads of the two states, the deployment of Nunn-Lugar Program, Kazakhstan's joining the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons and the US covert operation 'Sapphire'. Conventionally, the development of the relations between the US and the Republic of Kazakhstan can be divided into two stages. In the first phase (1990–1995 gg.) relationships between the two states were formed through pragmatic policy of the Central Asia state and its renunciation of nuclear weapons. This allowed Kazakhstan in the second stage to receive financial aid of the US and to develop its own energy potential. As a result of nuclear disarmament Kazakhstan was recognized by the world community and achieved the desire of the West to deal with it. Now the United States play an important role in the economic development of Kazakhstan, success of which is highly regarded by the leading Western experts. US and Kazakhstan cooperation has a positive influence on the political culture of citizens.

Key words: USA, Kazakhstan, nuclear arms, nuclear disarmament, foreign policy, negotiations, cooperation.

Стаття надійшла до редколегії 12.02.2016 р.

УДК 327(71)

**Галина Копачинська,
Марія Гловацька**

Геополітичні інтереси Канади на сучасному етапі

Наукове дослідження спрямоване на аналіз особливостей реалізації геополітичних інтересів Канади в системі сучасних міжнародних відносин та виділення її основних геополітичних векторів. У статті проаналізовано особливості геополітичного положення Канади, а також визначено характерні риси реалізації геополітичних інтересів держави. Досліджено основні геополітичні вектори Канади на сучасному етапі й розглянуто головні ознаки та перспективи їх прояву. У контексті геополітичних векторів охарактеризовано стан відносин з окремими країнами, які мають важливе геополітичне значення для Канади. Указано, що одним із засобів поширення геополітичного впливу держави є її участь у міжнародних та регіональних організаціях. У

процесі наукового дослідження використано такі методи, як описовий, системний, історичний, метод абстрагування. Під час наукового дослідження зроблено спробу виокремити основні геополітичні вектори, що формують геостратегію Канади на сучасному етапі. Результати дослідження можуть бути використані в подальших дослідженнях із цієї тематики.

Ключові слова: геополітичні інтереси, геостратегія, геополітичний вектор, геополітична ситуація, міжнародні відносини, Канада, співробітництво.

Постановка наукової проблеми та її значення. Зміни на сучасній геополітичній карті світу передбачають появу нових регіональних центрів впливу, що, зі свого боку, є об'єктивною й водночас конструктивною тенденцією, оскільки обмежує експансіоністські та гегемоністські амбіції світових і континентальних лідерів, сприяючи таким чином упорядкуванню міжнародних відносин. Однією з країн, що, завдяки нарощуванню свого економічного, політичного, інформаційного, воєнного, науково-технічного потенціалів, може впливати на процеси формування та розстановки сил у багатополосному світі, є Канада. Із кожним роком вона лише активізує свою діяльність на міжнародній арені за допомогою реалізації власних геополітичних інтересів. Їх дослідження становить особливий інтерес у контексті сучасного розвитку держави як у цілому, так і в межах розбудови й налагодження відносин з окремими країнами світу.

Аналіз досліджень цієї проблеми. На сучасному етапі дослідження, питання становлення Канади як нового геополітичного актора на світовій арені не є достатньо вивченим у наукових працях. Це пов'язано з тим, що більшість дослідників у своїх розвідках звертають увагу на південного сусіда Канади – США – і фактично крізь призму цих відносин аналізують окремі аспекти реалізації геополітичних інтересів держави.

Важливе значення мають роботи з тематики Канади та вивчення певних аспектів реалізації її геополітичних інтересів, зокрема в працях Д. Володіна [1], Є. Ізраєлян [3; 4; 5; 6], Е. Комкової [7; 8], Р. Соболева [9], І. Судака [10; 11]. Проте, незважаючи на наявні матеріали з питань особливостей реалізації геополітичних інтересів Канади, цю тему недостатньо розкрито в сучасній науковій літературі, що зумовлює потребу її узагальнення та проведення комплексного дослідження цієї проблеми.

Мета статті – проаналізувати особливості реалізації геополітичних інтересів Канади в системі сучасних міжнародних відносин і визначити її основні геополітичні вектори. Для досягнення мети поставлено такі **завдання:** визначити місце Канади в системі міжнародних відносин; проаналізувати особливості геополітичного положення держави; виокремити основні геополітичні вектори, які становлять геостратегічний інтерес для країни.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. За останні десятиліття геополітичний ландшафт Канади зазнав докорінних змін. Насамперед визначальним чинником став її інтенсивний економічний і соціальний розвиток, що дало змогу Канаді стати однією з учасниць «клубу» найвисокорозвинутіших країн світу, статус яких забезпечує їм пріоритетне положення на міжнародній арені. Ще у 2005 р. сформовано положення про те, що статус Канади як держави середнього рангу є застарілим твердженням і не відповідає балансу сил у XXI ст., тому їй пропонується нова роль – «зразкового громадянина світу» [3, с. 43]. Потрібно ще раз продемонструвати, що Канада має власну позицію, яку просуватиме, ураховуючи реалії міжнародного життя та власних геополітичних інтересів.

Базовою геополітичною детермінантою, яка впливає на геополітику Канади, є власне її геополітичне положення. Зокрема, як зазначав М. Дністрянський, площа території держави завжди була й буде чинником її геополітичного впливу [2, с. 136]. Зокрема, за площею території Канаду відносять до надвеликих держав світу. Також вона має вихід до трьох океанів, що, зі свого боку, дає їй можливість реалізувати себе як країну з потужним морським потенціалом. Її єдиний суходільний сусід – це США, кордон із якими є одним із найдовших у світі (8891 км). Із геополітичного погляду, таке положення є ідеальним місцем для проведення політики й реалізації власних геополітичних інтересів. Крім того, Канада політично стабільна, виняток становлять лише франкомовна провінція Квебек та її національне питання [2].

Позитивне значення для реалізації геополітичних інтересів Канади має той факт, що держава володіє широким спектром природних ресурсів, серед яких провідне значення мають запаси мінеральних корисних копалин, водних, лісових і земельних ресурсів. Тому Канаду можна віднести

до найбільш ресурсозабезпечених країн світу. А наявність нафти, свинцю, цинку, нікелю, уранової руди дає змогу називати її ще й «великою енергетичною державою» [8].

Канада – це постіндустріальна країна з великою часткою сфери послуг, розвинутою промисловістю та високоефективним сільським господарством. Канадська Федерація – активний учасник міжнародних організацій. Вона сама неодноразово ставала ініціатором їх створення. Зокрема, була однією із засновниць ООН (1945 р.), ЮНЕСКО (1946 р.), МВФ (1949 р.), Світового банку (1944 р.), НАТО (1949 р.), ГАТТ/СОТ (1949/1995 р.). Канада неодноразово обиралася членом Ради безпеки ООН та є членом Паризького кредитного клубу, «Великої сімки» й Арктичної ради. І саме Канаді належить ідея створення «Великої двадцятки» [8, с. 115].

Безумовно, геополітична діяльність Канади багато в чому визначалася діяльністю уряду, який перебував при владі. Із 2006 по 2011 р. та з 2011 р. по 2015 р. вибором партнерів для зовнішньополітичного впливу в Канаді займалася її Консервативна партія на чолі з прем'єр-міністром Стівеном Харпером. Спочатку ця сфера не була основною в його діяльності, проте згодом він змінив міністра закордонних справ, беручи активну участь у зовнішній політиці. Зокрема, С. Харпер заявив, що Канада відстоюватиме свої національні інтереси та провадитиме власний незалежний політичний курс стосовно інших. Саме за перебування С. Харпера відбулися помітні зрушення в архітектоніці міжнародних відносин країни у світі, у тому числі й у формуванні та реалізації її геополітичних векторів.

Зважаючи на просування власних геополітичних інтересів Канади у світовому співтоваристві, можна виокремити вісім геополітичних векторів, основних напрямів, які держава обрала як пріоритетні, а саме: північноамериканський, азійсько-тихоокеанський, латиноамериканський, європейський, близькосхідний, африканський, пострадянський та арктичний. Вони є проявом канадського мультилатералізму як принципу багатосторонньої дипломатії держави. У контексті цих векторів надзвичайно важлива участь у міжнародних об'єднаннях, а також співпраця з окремими організаціями як можливість налагодження та поглиблення зв'язків, покращення свого становища у світі й реалізації свого геополітичного впливу.

Найважливіший геополітичний вектор для Канади – північноамериканський, що пов'язано, власне, із геополітичним та сусідським положенням держави. Цей вектор уключає дві країни – США й Мексику. Проте саме США є геостратегічним партнером для Канади, відносини з яким є імперативом її геополітичної діяльності. Це доводить і геополітичний зв'язок між двома країнами, який простежено на різних рівнях, починаючи від вищих органів державної влади, урядових і неурядових організацій, регіональної співпраці до професійних асоціацій, родинних та дружних контактів.

Володіючи потужними запасами енергетичних ресурсів, Канада сприяє зміцненню енергетичної безпеки США, порівняно із купівлею нафти й газу в політично нестабільних державах за межами Північної Америки. Подальша співпраця та лобіювання власних інтересів здійснюються в межах Північноамериканської зони вільної торгівлі (НАФТА), куди, крім Канади й США, залучено Мексику. Безумовно, Канада та США пов'язані членством у Північноатлантичному Альянсі (НАТО) і співробітництвом у рамках Командування з аерокосмічної оборони Північної Америки (НОРАД) [4].

Потрібно зазначити, що досить часто Канада перебуває в зоні геополітичного впливу США, проте останнім часом вона все частіше демонструє власну позицію, відмінну від свого великого сусіда. Зокрема, у 2003 р. країна відмовилася підтримувати США стосовно воєнної операції в Ірані, а також показовим було ставлення Канади до програми національної протиракетної оборони США (НПРО) Дж. Буша [1] й те, що свій перший зарубіжний візит С. Харпер здійснив не до США, як це робили попередні прем'єр-міністри, а до Афганістану.

Надзвичайно важливою в контексті північноамериканського геополітичного вектора є співпраця по геополітичній лінії Канада–США–Мексика для всіх сторін. Основними її геополітичними завданнями є питання безпеки, економічне зростання та покращення рівня життя населення. При цьому безпека й економіка розглядаються як взаємозалежні категорії, що насамперед відповідає геополітичним інтересам Канади.

Другим за значенням для Канади є азійсько-тихоокеанський геополітичний вектор. Держава давно проявляє свою присутність в Азійсько-Тихоокеанському регіоні (АТР). У роки «холодної

війни» вона брала участь у плані Коломбо й інших програмах допомоги країнам АТР і Східної Азії, у війні в Кореї 1950–1953 рр., в операціях підтримки миру в Камбоджі 1991–1993 рр., у Східному Тиморі 1999–2005 рр. Із 1977 р. Канада має статус діалогового партнера Асоціації держав Південно-Східної Азії (АСЕАН), а в 1989 р. стала однією із засновниць Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС), просуваючи ініціативи щодо подолання економічних і політичних проблем між членами форуму [4].

Важливе значення в процесі реалізації геополітичних інтересів держави підтверджує створення в 1983 р. Азійсько-Тихоокеанського фонду Канади. В АТР держава має репутацію донора, як власника потужного фінансового та науково-технологічного потенціалу, а також є ключем доступу на північноамериканський ринок. Канада була однією з ініціаторів прийняття рішення в межах АТЕС у м. Богорі (1994 р.) про створення зони вільної торгівлі в АТР до 2010–2020 рр.

Важливою подією стало й те, що 1997 р. проголошений роком АТР у Канаді. Це стало переломним етапом, який засвідчив прагнення країни не лише епізодично бути присутньою в регіоні, але й утягнутою у всі процеси, що там відбуваються, обумовлюючи таким чином азійсько-тихоокеанський геополітичний вектор як один із ключових для держави. Підтвердив важливість цього вектора для країни й прем'єр-міністр С. Харпер, який заявляв, що співпраця з Азією життєво важлива для майбутнього процвітання Канади. Тому її геополітичний фокус у короткостроковій та довгостроковій перспективі спрямовуватиметься саме в Азійсько-Тихоокеанський регіон, який по праву називають регіоном майбутнього.

Особливе геополітичне значення для Канади мають окремі країни АТР, а саме Китай і Японія. Стосовно Китаю, то для Канади пріоритетне використання зростання китайської економіки задля нарощування двосторонніх торговельних та інвестиційних зв'язків; позиціонування Канади як привабливої країни для китайських іммігрантів, студентів, туристів; допомога Китаю в гуманітарних питаннях. У 1994 р. при перебуванні при владі прем'єр-міністра Ж. Кретьєна була відправлена найбільша в історії канадська торговельна делегація до Китаю. Крім основних міністрів, у її склад увійшло дев'ять прем'єрів із 10 канадських провінцій (не представлений лише Квебек) і близько 350 бізнесменів з усіх регіонів країни [7]. Двічі відвідав Китай прем'єр-міністр С. Харпер у 2009 та 2012 рр. Результатом цього стало те, що обидві сторони заявили про новий етап співробітництва та стратегічне партнерство, яке ґрунтується переважно на використанні канадських природних ресурсів. За останні роки китайські компанії вклали мільярди доларів у розробку бітумінозних пісків провінції Альберта та сланцевого газу в Британській Колумбії, що, зі свого боку, свідчить про результативність реалізації сучасного геополітичного вектора держави. Забезпечення енергоресурсами може стати ключовим фактором геополітичного впливу Канади в регіоні, адже більшість азійських країн, які мають високі показники розвитку економіки, залежні від імпорту енергоносіїв.

Безумовно, важливою в геополітичному аспекті для Канади є Японія. Канадсько-японські відносини характеризуються стабільністю та мають багатовікову історію. Основними сферами реалізації геополітичних інтересів є співпраця в питаннях налагодження економічної діяльності між країнами, нерозповсюдження зброї масового ураження, антитерористична сфера й проблеми захисту навколишнього середовища.

Помітно активізувався в останні роки латиноамериканський геополітичний вектор Канади. Це досить об'ємний за площею регіон, де є свої лідери й аутсайтери, із якими Канада має власну специфіку реалізації своїх геополітичних інтересів. Так, із першими першочерговим геополітичним завданням держави є економічна співпраця. Зокрема, для Канади пріоритетне співробітництво з країнами Південного конусу, тобто МЕРКОСУР, куди входять провідні держави регіону: Бразилія, Аргентина, Парагвай та Уругвай. Іншим менш розвинутим країнам Канада допомагає у боротьбі з наркобізнесом, поширенням нелегальної зброї та в захисті прав людини. Важливі також канадсько-кубинські відносини, які свідчать про високий ступінь автономності дій країни, адже Канада не приєдналася до США, які проводять антикубинську політику. Це ще раз доводить, що Канада діє на міжнародній арені, виходячи з власних геополітичних інтересів.

Особливий інтерес становить питання зі створення Панамериканської зони вільної торгівлі, із залученням НАФТА, МЕРКОСУР та інших країн Латинської Америки до цієї зони, що засвідчує важливе геополітичне значення цього регіону для держави.

Традиційно важливе для Канади поглиблення відносин із Європою, де основну роль відведено Європейському Союзу. У 2013 р. Канада та ЄС підписали угоду про вільну торгівлю, спрямовану на економічне зростання обох сторін. Серед членів ЄС поле інтересів Канади становлять Велика Британія й Франція, що пов'язано спільністю історичного минулого. Також свою присутність у Європі Канада розширює за рахунок НАТО.

Продовжує залишатись у сфері геополітичних інтересів близькосхідний вектор Канади. Як зазначав С. Харпер, «Канада – це не острів, тому ми не можемо жити в повній ізоляції від зовнішнього світу. Те, що відбувається в місцях, схожих на Афганістан, загрожує нам усім, де б ми не були» [3, с. 49]. Дуже точно визначив афганський вектор у зовнішньополітичному курсі С. Харпера професор Ф. Хемптон, який заявляв, що «зовнішня політика Канади – це Афганістан» Деякі експерти популізують цей вибір, вважаючи, що участь Канади у війні в Афганістані, підвищує її авторитет у світі. Саме Афганістан належить до категорії тих країн, які не змогли відбутися, є нестабільними державами й становлять загрозу для канадської безпеки, для уникнення якої Канадою запропоновано формулу 3D (defence – оборона, development – розвиток, diplomacy – дипломатія), що також є одним із завдань реалізації її геополітичних інтересів [3].

Близький Схід залишається одним із найбільш політично нестабільних регіонів світу, що змушує Канаду слідкувати за подіями, що там відбуваються. Так, у геополітичному фокусі Канади перебуває арабо-ізраїльський конфлікт, у якому вона підтримує позицію Ізраїлю, що, зокрема, зроблено під час бомбардувань Лівану у відповідь на викрадення й убивство солдатів ізраїльської армії бойовиками руху «Хезболлах», які базувалися на півдні Лівану [11]. Також Канада відмовилася надавати допомогу Палестинській автономії, коли влада в останній перейшла до терористичного руху «Хамас».

Канада – учасник коаліції в боротьбі проти нової загрози для міжнародної безпеки, а саме екстремістського угруповання «Ісламська держава» (ІД), яке визнано Канадою терористичною організацією. Уряд С. Харпера заявив про приєднання Канади до військової операції проти ІД в Іраку на початку жовтня 2014 р., а в кінці березня 2015 р. – до бомбардувань у Сирії [6]. Прем'єр-міністром Канади С. Харпером зроблено заяви про виділення коштів для допомоги постраждалим від дій терористів і біженцям з Іраку, Сирії, Йорданії й Лівану. Канадський прем'єр також зазначив, що Канада сприятиме вирішенню питань, пов'язаних із бойовиками «Ісламської держави», котрі здійснюють «варварські акти й насильства в Іраку проти невинних цивільних осіб», що засвідчує необхідність сприяння вирішенню питань миру як одне з важливих геополітичних завдань держави [6].

Свої відносини з Африкою Канада продовжує вже понад п'ять десятиліть, співпрацюючи з країнами регіону, а також із різними регіональними та міжнародними органами, щоб покращити результати в галузі розвитку, сприяти розвитку демократії, управління, прав людини й верховенства закону, підвищити африканський мир та безпеку, боротися з тероризмом і злочинністю. Канада – це єдина держава «G7», яка не володіла зарубіжними колоніями й, отже, не несе імперського багажу в Африці.

Потрібно відзначити, що Канада активно пропагує свої інтереси на пострадянському просторі. Особливе значення мають канадсько-російські відносини та Україна як сфера впливу Канади. Можна стверджувати про формування геополітичного трикутника – Канада, Україна й Росія, – який змінює своє положення відповідно до подій, що відбуваються у світовій політиці. Безумовно, у відносинах із Росією зацікавлені і російська, і канадська сторони. Фактично Канада посприяла, щоб Росія вступила до Великої сімки, перетворившись на вісімку. Їх поєднує торгово-економічне співробітництво, а також членство в Арктичній раді. Проте Канада завжди була й залишається «другом» України. Під час перебування при владі С. Харпера були відповідні жести на користь України, а саме запровадження санкцій проти Росії. І чи не найбільш показовим є те, що Канада була однією з держав, які виступили проти того, щоб Росія перебувала у «Великій вісімці» після агресії щодо України.

Ще одним важливим напрямом геополітичних інтересів Канади є її арктична політика. Питання Арктики в забезпеченні канадських національних інтересів сьогодні набуває все більшої актуальності. Північний вектор канадської геополітики, або арктичний геополітичний вектор, – інструмент забезпечення національних інтересів держави. Він має на меті досягнення чотирьох основних цілей, а саме: забезпечення безпеки та процвітання канадців (особливо північних народів і

корінного населення), гарантування канадського суверенітету на Півночі, створення Приарктичного регіону як унікального геополітичного простору всередині міжнародної системи, заснованої на праві, а також просування безпеки особистості північних народів та забезпечення стабільного розвитку Арктики [12]. Забезпечує просування інтересів держави її членство в Арктичній раді, що сприяє розвитку північного вектора канадської геополітики. Стратегічні плани Канади стосовно Арктики включають не лише розширення економічної діяльності, а й нарощування військової присутності для посилення контролю над повітряним простором, морями й суходільними територіями Арктики. Зокрема, у 2011 р. розпочато проект із будівництва 28 кораблів (як військових, так і цивільних) для подальшої експансії в Арктиці [9].

Висновки й перспективи подальших досліджень. На основі проведеного дослідження виокремлено вісім геополітичних векторів Канади, кожен із яких становить особливий інтерес для країни. Можна зробити висновок, що держава продовжує нарощувати свій геополітичний потенціал та активно провадить геополітичну діяльність, що дає їй змогу впливати на процеси формування й розстановки сил у багатополосному світі. Основний геополітичний вектор Канади – північноамериканський, а саме США, що пов'язано з геополітичним положенням країни та тісними зв'язками в різних сферах. Зростає інтерес до азійсько-тихоокеанського й латиноамериканського векторів, у першому з яких провідну роль відіграє АТЕС, та окремо Китай і Японія, а в другому – регіональне об'єднання МЕРКОСУР.

Значну увагу приділяє Канада близькосхідній політиці, а саме у боротьбі з «Ісламською державою», а також висловлює пряму підтримку Ізраїлю щодо його дій стосовно Палестини й «Хамасу». Намагається посилити свою присутність Канада й на Африканському континенті. Інший важливий вектор геополітики держави – пострадянський. Канада бере активну участь у розв'язанні російсько-українського конфлікту.

Формування нової геополітичної ситуації в Арктиці активізує інтерес до цього регіону на національному та міжнародному рівнях. І тому важливим геополітичним вектором Канади є північний (арктичний), який відіграє важливу роль у посиленні міжнародного впливу держави і якому вона надає один із найвищих політичних пріоритетів.

Джерела та література

1. Володин Д. А. Дебаты в Канаде о противоракетной обороне / Д. А. Володин // США, Канада: экономика, политика, культура. – 2005. – № 9. – С. 27–36.
2. Дністрянський М. С. Геополітика / М. С. Дністрянський. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 436 с.
3. Израелян Е. В. Гуманитарные аспекты внешней политики Канады / Е. В. Израелян, Н. С. Евтихевич. – М. : ИСКРАН, 2013. – 214 с.
4. Израелян Е. В. Внешняя политика Канады: экономическое измерение [Электронный ресурс] / Е. В. Израелян // Россия и Америка в XXI веке. – Режим доступа : <http://www.rusus.ru/?act=read&id=412>
5. Израелян Е. В. Канадский мультилатерализм: прошлое и настоящее. / Е. В. Израелян // США, Канада: экономика, политика, культура. – 2013. – № 7. – С. 53–66.
6. Израелян Е. В. Участие Канады в коалиции против «Исламского государства» [Электронный ресурс] / Е. В. Израелян // Россия и Америка в XXI веке. – Режим доступа : <http://www.rusus.ru/?act=read&id=452>
7. Комкова Е. Г. АТР в планах Оттавы / Е. Г. Комкова // США: экономика, политика, идеология. – 1997. – № 8. – С. 99–112.
8. Комкова Е. Г. Канада в зеркале международных сопоставлений. / Е. Г. Комкова // США, Канада: экономика, политика, культура. – 2013. – № 9. – С. 112–117.
9. Соболев Р. Канада: внешнеполитические и экономические аспекты Арктического вопроса [Электронный ресурс] / Р. Соболев. – Режим доступа : www.mfa.gov.by/international_agenda/f8d9dff55faa357a.html.
10. Судак І. І. Держави Північної Америки у світовій системі міжнародних відносин [Електронний ресурс] / І. І. Судак. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/59128>.
11. Судак І. І. Особливості формування та реалізації зовнішньополітичного курсу Канадської Федерації [Електронний ресурс] / І. І. Судак. – Режим доступу : <http://www.kyumu.edu.ua/vmv/v/p01/22%20sudak.pdf>.

12. The Northern Dimension of Canada's Foreign Policy [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.international.gc.ca/polar-polaire/ndfp-vnpe2.aspx?lang=en>.

Копачинская Галина, Гловацкая Мария. Геополитические интересы Канады на современном этапе. Научное исследование направлено на анализ особенностей реализации геополитических интересов Канады в системе современных международных отношений и выделение ее основных геополитических векторов. В статье исследуются особенности геополитического положения Канады, а также определены характерные черты реализации геополитических интересов государства. Рассматриваются основные геополитические векторы Канады на современном этапе и главные признаки и перспективы их проявления. В контексте геополитических векторов охарактеризовано состояние отношений с отдельными странами, которые имеют важное геополитическое значение для Канады. Отмечается, что одним из средств распространения геополитического влияния государства является ее участие в международных и региональных организациях. В процессе научного исследования использованы следующие методы: описание, системный, исторический, метод абстрагирования. Во время научного исследования предпринята попытка выделить основные геополитические векторы, которые формируют геостратегию Канады на современном этапе. Результаты работы могут быть использованы в дальнейших исследованиях по данной тематике.

Ключевые слова: геополитические интересы, геостратегия, геополитический вектор, геополитическая ситуация, международные отношения, Канада, сотрудничество.

Kopachynska Galyna, Hlovatska Mariia. Geopolitical Interests of Canada at the Present Stage. Scientific research is aimed at analyzing the details of the geopolitical interests of Canada's system of international relations and highlight its main geopolitical vectors. The article analyzed the features of the geopolitical situation in Canada, and also features of geopolitical interests realization. The basic geopolitical vectors of Canada at the present stage, and the main characteristics and prospects of their manifestation were investigated. In the context of geopolitical vectors the state of relations with individual countries, which play an important geopolitical significance for Canada were described. Canada's participation in international and regional organizations as a mean of its geopolitical influence spreading was studied. During the research the following methods: descriptive, systematic, historical, method of abstraction were used. During the research an attempt to isolate the basic geopolitical vectors that form geostrategy Canada today was made. Results of the study can be used to further research on the subject.

Key words: geopolitical interests, geostrategy, geopolitical vector, geopolitical situation, international relations, Canada, cooperation.

Стаття надійшла до редколегії 02.02.2016 р.

УДК 327

Інна Костиця

Особливості географічного фактора української та європейської геокультур

У статті досліджено феномен геокультури як елемент політичної культури сучасності. Аналізуючи територіальну природу геокультури, виділено три специфічні чинники її формування – екологічний, природо-ресурсний та географічний. Екологічний чинник пов'язаний з умовами колективного усвідомлення проблем довкілля; природно-ресурсний – із громадською активністю з приводу економії, збереження та контролю над ресурсним багатством держави й планети; географічний – із впливом геополітичних і фізико-географічних умов території на політичну культуру населення. Сфера впливу географічного фактора на сучасну історію великих суспільств може бути як об'єктивною, так і суб'єктивною. До об'єктивної сторони віднесено сукупність природно-ресурсних та кліматичних умов, що зумовлюють соціально-політичну, економічну й культурну ситуацію в цивілізаційному ареалі нації. До суб'єктивної сторони географічного фактора віднесено сукупність психологічних чинників у масовій свідомості народу (ментальності), які сформовані під постійним впливом політико-географічних та фізико-географічних умов. У статті звернуто увагу на проблему географічного фактора формування геокультури українського суспільства. Задаючись питанням про рівень геополітичної свідомості українців, порівнюємо різні прояви вітчизняної політичної свідомості з аналогічними